

1 absztrakt gondolkodás: Képes kiemelni a lényeges tulajdonságokat, felismerni, elkülöníteni az egész részeit, összetevőit és észrevenni a közös jellemzőket. A szimbolikus gondolkodás képessége.

2 abúlia: akaratgyengesség, az akaraterő hiánya. Szándékos cselekvésre való képtelenség

3 affektivitás: A percepciót, az aktuális információk feldolgozását és az egyénnek az adott helyzetben kialakuló vagy a múltból felidézett élményét kísérő szubjektív viszonyulás. Az affektivitás gyűjtőfogalmába tartozik az emóció (érzelem), az affektus (indulat), a tímia (hangulat) és a fóris (közérzet). Az affektusra jellemző, hogy verbálisan kifejezhető, belsőleg és egyidejűleg külsőleg is érzékelhető mimikai mozgásokat és gesztusokat eredményez.

4 agitáció: súlyos szorongással járó motoros nyugtalanság.

5 agorafóbia: Kóros félelem a nyílt terektől vagy az ismerős otthoni környezet elhagyásától. Jelentkezhetnek pánik rohamok.

6 akatízia: A Parkinson-kór egyik tünete. A típusos antipszichotikumok mellékhatása lehet, ami a kezelés első hetében alakul ki, motoros nyugtalanságot, az izmok remegését és nyugodt állásra, leülésre, egy helyben tartó ülésre való képtelenséget, járási kényszert, nagyfokú belső szorongást foglal magában. Potenciálisan szuicid veszélyeztetettséget jelent.

7 alexitímia: sajátos gondolkodási és szellemi viszonyulás. Képtelenség vagy nehézség a saját hangulat, érzélem leírására, megértésére. A páciens nem tudja verbalizálni érzelmeit. Pszichoszomatikus betegeknél figyelték meg.

8 ambivalencia: ugyanazon dologgal kapcsolatos egyidejűleg két ellentétes impulzus, érzélem, vágy, értékítélet jelenléte egy személyben. Tágabb értelemben összeegyeztethetetlen motivációk.

9 anhedonia: örömezésre való képtelenség

10 anozognózia: A betegségbelátás hiánya. Nincs tudatában saját fizikai károsodásának (pl. lebénult végtag, vakság).

11 anterográd amnézia: Az amnézia megjelenése utáni események megjegyzésének zavara. Gyakran trauma után. (vö. retrográd amnézia)

12 bizarr téveszme: Nyilvánvalóan abszurd, fantasztikus delúzió (pl. az űrből érkezett megszállók elektródákat ültettek a fejébe). Gyakori szkizofréniában. A nem-bizarr téveszme tartalma általában a lehetséges határain belül marad (pl. megfigyeli a rendőrség).

13 katalépszia: Az akaratlagosan működő izomzat mozgásának pszichés eredetű gátoltsága. Dermédség.

14 kataplexia: Az izomtónus hirtelen kialakuló, rövid ideig tartó elvesztése.

15 katatón izgatottság: Izgatott, kontrollálatlan, céltalan motoros aktivitás, melyet külső inger nem befolyásol. A katatón stupor (merevség) hirtelen (akár erőszakos) izgatottságba csaphat át.

16 katatón stupor: a spontaneitás – az aktivitás – a környezeti ingerekre való reaktivitás markáns csökkenése és a mutizmus egyidejű jelenléte.

17 cönesztézia: tévpercepció, testézés zavar: heteronóm szervézés, a belső szervekből eredő érzékletek differenciálatlan tömege.

18 flexibilitas cerea: viaszhajlékonyság. A beteg egy adott helyzetet legyen az bármilyen különös és fárasztó, hosszú időn keresztül megtart anélkül, hogy fáradtságérzést jelezne.

19 cirkumstancionalitás: Az asszociatív gondolkodás és a beszéd folyamatok zavara, mely során a páciens szükségtelen részletek és oda nem illő gondolatok felé kalandozik, mielőtt rátérne a beszélgetés fő témájára. Szkizofréniában, rögeszmés zavarokban és egyes demenciáknál láthatjuk. (vö. tangencialitás)

20 kogníció: A megismerés és a tudatosulás mentális folyamata. Szorosan összefügg az ítélőképességgel.

21 kompulzió: kényszereselekvés. Irracionális, repetitív mozgásválasz a kényszerszergondolatokra.

22 konkretizáció: A gondolkodás alaki zavara. Az absztrakciós képesség elvesz, a beteg az elvont fogalmakat konkrét módon értelmezi.

23 konfabuláció: kóros meseszöveg, kitalált történet előadása megtörtént eseményként.

24 beszűkült affektus: Az érzelmkifejezés intenzitásának csökkenése, az érzelmi elsivárosodáshoz képest kevésbé súlyos.

25 konverziós tünetek: a pszichés tüneteknek, jelenségeknek testi tünetek formájában történő megjelenése.

26 koprolália: mosdatlanszájúság. Obszcén szavak kedvelése.

27 dekompenzáció: A mentális funkciók romlása a védekező mechanizmusok elégtelensége miatt. Pszichotikus állapotokban láthatjuk.

28 delirium: „ködös állapot”, organikus eredetű tudatborulás. Figyelemzavar, percepciózavar, allopszichés dezorientáció, memóriakárosodás, dezorganizált gondolkodás, az alvás-ébrenlét ciklus, az emocionalitás és a pszichomotorium zavara jellemzi.

29 delírium tremens: Alkoholmegvonás következtében kialakuló akut, esetenként végzetes állapot. A rendszeres, nagymennyiségű alkoholfogyasztás abbahagyását követő 72-96 órában alakul ki. Jellemzője a súlyos vegetatív hiperaktivitás (tachycardia, láz, excesszív izzadás,

dilatált pupillák). Általában tremor, hallucinációk, illúziók és téveszmék kísérik. (ld. még: formikáció)

30 doxazma: téves eszme. Kóros forrásból eredő, mindig az énrre vonatkozó, logikai érvekkel nem korrigálható, téves ítélet.

31 befolyásoltatásos téveszme: Téveszme, miszerint az akaratot, gondolatokat vagy érzéseket egy külső erő irányítja.

32 grandiózus téveszme: A személy saját fontosságával, hatalmával kapcsolatos felnagyított elképzelés.

33 féltékenységi téveszme: A partner hűtlenségével kapcsolatos hamis meggyőződés. Patológias féltékenység.

34 üldöztetéses (perzekutoros) téveszme: Az a téves meggyőződés, hogy a beteget zaklatják, üldözik. Gyakran megfigyelhető pereskedő embereknél, akik a vélt rossz bánásmód miatt hajlamosak jogi lépéseket tenni. A leggyakrabban előforduló téveszme.

35 elszegényedésses téveszme: Az a téves meggyőződés, hogy a beteget minden anyagi javaitól megfosztották, vagy meg fogják fosztani.

36 vonatkoztatásos téveszme: Téves meggyőződés. A beteg mások viselkedését valamilyen módon magára vonatkoztatja, illetve az eseményeknek, tárgyaknak vagy más embereknek különös és szokatlan jelentőséget tulajdonít, gyakorta negatív értelemben. A téveszme abból a vonatkoztatásos gondolatból következik, hogy a beteg tévesen úgy érzi, mások róla beszélnek (pl. az emberek a tévében vagy rádióban róla beszélnek).

37 deperszonalizáció: a testséma egysége felbomlik, a beteg a teste egyes részeit önálló egységként éli meg. Pszichiátriai értelemben az a tünet, amikor a beteg úgy érzi, hogy elvesztette identitását, valószerűtlennek, furcsának, irreálisnak, idegennek érzi önmagát.

38 derealizáció: Percepciózavar. Az a szubjektív érzés, hogy a környezet furcsán, irreálisan megváltozott.

39 dereisztikus gondolkodás: a gondolkodás nem az értelem, hanem a vágyak, érzelmek, a fantázia vezérli.

40 dezorientáció: zavar a szomatopszichés, autopszichés, térbeli, időbeli, más személyre, szituációra vonatkozó tájékozódásban.

41 disszociáció: az a helyzet amiben két vagy több lelki folyamat együtt létezik, anélkül, hogy összekapcsolódnának. Elhárító mechanizmus. Olyan szituáció amikor az integrált pszichológiai folyamatok készlete leválik az egyén személyiségének többi részétől és önállóműködésbe kezd.

42 disztraktibilitás: A figyelem összpontosításának képtelensége, a beteg nem válaszol az adott feladatra, helyette környezete jelentéktelen részletei kötik le.

43 diszfória: kórosan rossz közérzet

44 echolalia: a beteg a környezetében kiejtett szavaknak a beteg általi gépies ismétlése

45 egoszinton: énazonosság

46 egodiszton: énidegenség

47 emocionális labilitás: Túlzott emocionális érzékenység, mely jellemzően instabil és gyorsan változó érzelmekkel jár.

48 erotomán doxazma: Az a téves eszme, hogy egy, rendszerint magas státusú személy titkon szerelmes a betegbe.

49 eutímia: kiegyensúlyozott, kellemes alaphangulat

50 expanzív hangulat: a saját személyiség túlértékelése

51 emocionális elsivárosodás : Az érzelmek kifejezés jeleinek teljes vagy majdnem teljes hiánya.

52 gondolatrohanás : Gondolat-töredékek gyors sorozata, illetve olyan beszéd, amelyben a tartalom hirtelen változik és a beszéd gyakran összefüggéstelen. Megfigyelhető mániában.

53 folié a deux: a beteggel együtt élő hozzátartozó(k) átveszi(k) a beteg tüneteit, téveszméit. Indukált elmebetegség.

54 gondolkodás alaki zavara : Inkább a gondolat alaki, mint tartalmi zavara. Laza asszociációk, neologizmusok és logikátlan szerkezet jellemző erre a gondolkodásra. A gondolkodás folyamata rendezetlen, a beteg pszichotikus állapotban van. Szkizofréniában jellegzetes.

55 formikáció: A taktilis hallucináció egy típusa, ami azt az érzést foglalja magában, mintha parányi rovarok mászkálnának a bőrön. Kokainfüggőségben és delirium tremensben jellegzetes.

56 szabadon lebegő (generalizált) szorongás: Súlyos, átható, generalizált szorongás ami nem kapcsolódik egy meghatározott gondolathoz, tárgyhoz vagy eseményhez. Különösen szorongásos kórképekben figyelhető meg, bár néhány esetben szkizofréniában is előfordul.

57 fuga: Disszociatív zavar, melyre a majdnem teljes amnéziával járó időszakok jellemzőek. Ezek során a személy lényegében elmenekül egy hirtelen bekövetkezett életesemény elől és új életbe kezd. Az amnéziát leszámítva, a mentális képességek és készségek általában nem érintettek.

58 megalománia: nagyzási hóbort, a saját jelentőség túlzott hangsúlyozása

59 hallucináció: érzékcsalódás. Kimutatható inger nélkül keletkező kóros észrevezés, amely a valódi észlelés minden tulajdonságával rendelkezik.

60 hipermnézia: az emléktartalmak szokatlan élességű és erősségű tudatosulása. Nagytömegű emlékképek egyidejű felidézése.

61 hipervigilitás: a figyelem zavara, excesszív figyelem minden külső és belső ingerre.

62 hiperszomnia: Nagyfokú aluszékonyság, elsődleges zavar lehet vagy összekapcsolható más, a háttérben húzódó orvosi vagy pszichiátriai betegséggel vagy narkolepsziával, része lehet a Kleine-Levin szindrómának is.

63 hipnagóg hallucináció: az elalvást közvetlenül megelőző időben a tudattartalmak érzetszerű tulajdonságokat vehetnek fel, miáltal az álom és a valóság összefolyhat.

64 hipnopomp hallucináció: a felébredést közvetlenül megelőző időben a tudattartalmak érzetszerű tulajdonságokat vehetnek fel, miáltal az álom és a valóság összefolyhat.

65 illúzió: érzékcsalódás, amelynek során a küldő inger hatására téves észrevezés jön létre. Egy érzet objektív tartalmának szubjektív elferdülése.

66 károsodott belátási képesség: Azon képesség csökkenése, hogy az egyén objektíven fel tudjon mérni egy adott helyzetet.

67 károsodott ítélőképesség: Azon képesség csökkenése, hogy az egyén helyesen mérje fel az adott szituációt és annak megfelelően cselekedjen.

68 impulzuskontroll: Azon képesség, hogy az egyén ellen tudjon állni egy impulzusnak, késztetésnek vagy kísértésnek.

69 inkoherencia: a gondolkodás formai zavara, az egyes tudattartalmak összefüggésének fellazulása, a célképzet elvesztése.

70 iniciális inszomnia: Az elalvás nehézsége; gyakori kísérője a szorongásos zavaroknak.

71 inszomnia: Elalvási vagy átalvási nehézség. Kapcsolódhat mentális vagy fizikális betegséghez, kialakulhat adverz gyógyszerhatásra, illetve lehet primer betegség is (nem egy ismert egészségügyi állapothoz vagy egy másik mentális betegséghez társult). Ld. még iniciális, intermedier, terminális inszomnia.

72 logorrea: fokozott beszédkésztetés, rendszerint a gondolkodás felgyorsulása következtében. Kóros fecsegés.

73 laza asszociációk: Karakterisztikus gondolkodási forma szkizofréniában, vagy beszédzavar, amely érinti a logikus gondolkodás zavarát, amely az adekvát verbális kommunikáció zavarában nyilvánul meg. Egymáshoz nem kapcsolódó tartalmak váltakoznak, egyik témáról a másikra ugorva logikai kötőelemek nélkül. Lásd még: tangencialitás.

74 mágikus gondolkodás: archaikus, primitív, prelogikus gondolkodás. Ilyenrel találkozhatunk gyerekeknél, normális felnőtteknél, ha félelem hatalmába kerültek, primitív embereknél, neurotikusoknál, skizofréneknél.

75 mánia: Hangulati állapot, amelyet emelkedett hangulat, izgatottság, hiperaktivitás, hiperszexualitás és felgyorsult gondolkodás és beszéd jellemez (gondolatrohanás). Az I-es típusú bipoláris zavar jellegzetes tünete. Lásd még: hipománia.

76 melankólia: Mélabú, búskomorság. Súlyos depressziós epizódra testi tünetek előtérben állása jellemző. A páciens nem reagál a környezeti változásokra.

77 intermedier inszomnia: Álmatlanság, az alvást legalább három tudatosult ébredés szakítja meg, az alvászavarok 60-70 %-a.

78 negativizmus: kóros pszichés állapot, amelyben a beteg felszólításnak nem tesz eleget – passzív negativizmus -, vagy éppen az ellenkezőjét csinálja – aktív negativizmus -

79 neologizma: a beteg által képzett, mások által nem ismert szavak használata.

80 nihilisztikus téveszmék: a betegnek az a hiedelme, hogy ő már nem él, hónapok óta nem evett, nincsenek belei, az egész világ megszűnt, minden legfeljebb csak látszat.

81 obszesszió: kényszergondolat. Visszatérő, szorongást keltő, énidegen gondolatok.

82 paranoid téveszme: Doxasma, a valóságnak ellentmondó, kóros forrásból eredő, a betegre vonatkozó, számára magától értetődő, korrigálhatatlan túlértékelt eszme. Fajta tartalma szerint: féltékenységi, üldöztetési, perlekedési, feltalálási, nagyzásos.

83 perszeveráció: ugyanazon gondolat vagy cselekvés ismétlése. Szavak, beszédtröredékek vagy cselekedetek önkéntelen, céltalan ismételtetése. A képzet kóros megtapadása, amely ismétlődő szavakban, motoros megnyilvánulásokban jelentkezik.

84 fóbia: állandó és irracionális félelem bizonyos tárgyaktól vagy szituációktól

85 pszeudodemencia: Az intellektuális teljesítőképesség csökkenése, de nem organikus ok miatt, hanem az interperszonális kapcsolatok, vagy a pszichés tempó csökkenése miatt, vagy azért mert a betegnél valamely emóció gátolja a szellemi funkciók szabad lefolyását. Pl. depresszió, faktíciózus zavar esetében.

86 pszichomotoros agitáció: súlyos szorongással járó motoros nyugtalanság

87 realitástesztelés: Alapvető Én funkció, amely által el lehet különíteni a külső világot a belső világtól, és ítéletet alkotni önmagunk (szelf) és a környezetünk határai között.

88 regresszió: általános értelemben visszaesés, visszacsúszás egy alacsonyabb, a fejlődésben már túlhaladott szinten. Speciális értelemben elhárító mechanizmus, amellyel az egyén elkerüli, illetve igyekszik elkerülni a szorongást úgy, hogy részlegesen vagy teljesen visszatér az énejlődés egy korábbi fázisába.

89 retrográd amnézia: Az okozó eseményt (pl. balesetet) megelőző teljes emlékezethiány.

90 rumináció: tépelődés, rágódás a kellemetlen múltbéli emlékekkel vagy élményekkel kapcsolatosan / legalább egy hónapon át tartó, ismételt tápálékregurgitáció hányinger és gyomor-bélbetegségek nélkül

91 szomnolencia: kóros aluszékonyság. Tudatzavar, a tudatvesztés enyhébb foka.

92 sztereotípiá: ismétlődő verbális vagy szomatikus viselkedésformák, amelyek az adott helyzettől függetlenül, mintegy automatikusan, értelmetlenül jelennek meg.

93 tangenciális gondolkodás: mellébeszélés. A gondolatok ugyan szorosán kapcsolódnak, azonban az eredeti témáról másra váltanak, ahhoz csak érintőlegesen kapcsolódnak, és az eredeti célt nem érik el.

94 terminális inszomnia: Ébredési insomniá, álmatlanság. Amikor az ébredés a megszokottnál legalább egy órával korábban következik be, az alvászavarok 10 %-a.

95 gondolatelvonás: a beteg úgy érzi, hogy valamilyen idegen, külső erő elvonja a fejéből a gondolatait.

96 gondolat beültetés: A beteg úgy érzi, hogy valamilyen külső idegen erő gondolatokat helyez el a fejében, és ez által befolyásolja a viselkedését. Szkizofrénia tünete.

97 gondolat felhangosodás: Amikor a beteg úgy érzi, hogy a saját gondolatai kihangosodnak, felhangosodnak. Szkizofrénia tünete.

98 tik: akarattól független, rángatózó kényszermozgás, leggyakrabban a mimikai izmokban, amelyet egy-egy izom vagy izomcsoport gyors összehúzóódása hoz létre.

99 a beszéd elszegényedése: A beszéd mennyiségileg korlátozott, a válaszok kurták, egyszavasak lehetnek.

100 retrospektív falszifikáció: Az emlék nem szándékolt (tudattalan) torzítása a személy aktuális tapasztalása, érzelmi és kognitív állapota által.